

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 418/2019 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen HX-hankkeen ilmastovaikutuksista

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Johannes Yrittiahon /vas ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 418/2019 vp:

Miten HX –hanke toteuttaa Suomen ilmastotavoitteita,

voitaisiinko päästöjä vähentää siirtämällä puolustuskyvyn kehittämisen painopiste muihin aselajeihin ja

mitä hallitus aikoo tehdä sotilastoiminnan ilmastovaikutusten vähentämiseksi?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Puolustuksen suunnittelu on pitkäjänteistä, kymmenien vuosien päähän ulottuvaa työtä. Tavoitteena on puolustusvoimien tehtäviin, turvallisuusympäristön vaatimuksiin vastaava ja Suomen resursseihin optimoitu puolustusjärjestelmä. Puolustusjärjestelmä koostuu maa-, meri- ja ilmapuolustuksen sekä kaikille yhteisistä suorituskyvyistä. Kaiken päämääränä on uskottava ja kriisejä ennaltaehkäisevä puolustuskyky. Tämän vuoksi hallituspuolueiden yhteisesti hyväksymään hallitusohjelmaan on yksiselitteisesti kirjattu, että Hornet-kaluston suorituskyky korvataan täysimääräisesti.

Hävittäjien lukumäärällä ja kyvykkyydellä on molemmilla merkittävä vaikutus Suomen puolustusjärjestelmän uskottavuuteen ja suorituskykyyn, ja siten myös kriisien ennaltaehkäisykykyyn. HX-hankkeen osuutta puolustuksen kokonaisuudessa ei voi vähentää siirtämällä resursseja hankkeelta muiden puolustushaarojen tai eri aselajien kehittämiseen. Puolustuksen kokonaisuutta kehitetään kulloistenkin tarpeiden ja resurssien mukaisesti, eikä siten voida puhua kehittämisen painopisteistä.

Myös HX-hankkeen kohdalla on arvioitu vaihtoehtoisia ratkaisuja. Aikanaan tehdyissä tutkimuksissa päädyttiin siihen, että monitoimihävittäjien monipuolista suorituskykyä ei voi korvata muilla järjestelmillä. Esimerkiksi ilmatorjuntaa kehitetään osana ilmapuolustusta ja sillä voidaan suojata tärkeitä kohteita, mutta se ei pysty luomaan valtakunnallista suojaa ilmauhkaa vastaan eikä myöskään kykene toteuttamaan muita monitoimihävittäjien tehtäviä.

Kansallisten ilmasto- ja energiapoliittisten tavoitteiden edistäminen on yksi puolustushallinnon kestävä kehityksen painopistealueista sekä puolustusministeriön yhdyskunta- ja ympäristöpo-

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 418/2019 vp

liittisen strategian tavoitteista. Puolustusvoimilla on tähän strategiaan perustuva energia- ja ilmasto-ohjelma, jonka tavoitteena on, että suunnitelmalliset energiatehokkuus- ja ilmastotoimenpiteet tukevat Puolustusvoimien ydintehtävien suorittamista, yleistä kustannustehokkuuden parantamista ja muiden toiminnan tavoitteiden saavuttamista. Ohjelma ottaa huomioon Puolustusvoimien erityispiirteet, liittää ilmastotoimenpiteet osaksi Puolustusvoimien perustehtäviä ja tarkastelee toimia suhteessa suorituskykyyn.

Puolustusvoimien energia- ja ilmasto-ohjelman tavoitteiden edistäminen on huomioitu monin tavoin myös puolustushallinnon ilmailutoiminnassa. Kaikessa ilmailutoiminnassa huomioidaan ympäristövaikutukset ja pyritään energiatehokkaisiin ja ilmastotoimia tukeviin ratkaisuihin ja toimintatapoihin. Hävittäjäkaluston suorituskyky ei ole kuitenkaan korvattavissa muilla järjestelmillä, joten sotilasilmailun tuottamista päästöistä ei tulla pääsemään kokonaan eroon. Sotilasilmailun kuluttamasta polttoaineesta yli 90 prosenttia käytetään hävittäjäkalustolla annettavaan lentokoulutukseen.

Vähän yli puolet Puolustusvoimien ilmastovaikutuksista muodostuu sotilasilmailussa, jonka kasvihuonekaasupäästöt ovat vuositasolla 135 000 –140 000 tonnia hiilidioksidia. Sotilasilmailun hiilidioksidipäästöt olivat vuonna 2018 noin 4 prosenttia Finnairin lentotoiminnan kokonaispäästöistä ja puolustusvoimien kokonaispäästöt noin 0,4 prosenttia Suomen kasvihuonekaasupäästöistä.

Puolustusvoimien tällä hetkellä käyttämissä lentopolttoaineissa ei ole biokomponenttia. Biopolttoaineiden käyttömahdollisuuksia rajaavat käytännössä kalustovalmistajien polttoaineelle asettamat vaatimukset, käyttöä ja pitkäaikaisvarastointia koskevan tutkimustiedon puute sekä taloudelliset kehykset. Omatoimisiin polttoainekokeiluihin liittyy merkittäviä taloudellisia ja turvallisuuteen liittyviä riskejä.

Puolustusvoimat seuraa biopolttoaineiden ja uusien käyttövoimaratkaisujen kehitystä ja muualta saatavia käyttökokemuksia kansallisesti ja kansainvälisesti. Lähivuosina ei ole näköpiirissä esimerkiksi kaasui- tai sähkökäyttöisten ajoneuvojen yleistymistä sotilaskäytössä maa-, meri- tai ilmakulkuneuvoissa muun muassa polttoaineen jakeluverkostojen, polttoainejärjestelmien puutteellisen taistelunkestävyyden ja akkutekniikan rajoitteiden vuoksi. Kehitys on kuitenkin nopeaa ja sitä seurataan mielenkiinnolla. Lisäksi biopolttoaineiden soveltuvuutta nykyiseen ja hankittavaan kalustoon sekä niiden pitkäaikaisen varastoinnin mahdollisuuksia selvitetään.

Lentokoulutus pystytään valtaosin järjestämään lentotukikohtien lähellä sijaitsevassa ilmatilassa, jolloin lentotunnit voidaan hyödyntää tehokkaasti varsinaiseen koulutukseen.

Lentosimulaattorit ovat kehittyneet ja niiden käyttöä koulutuksessa on lisätty. Uusimpana edistysaskeleena on LVC-koulutusmahdollisuuksien (LiveVirtualConstructive) kehittäminen ja käyttöönotto. LVC-maailmassa yhdistetään todellinen ilmatoiminta, simulaattoreissa tapahtuva toiminta ja täysin keinotekoinen ilmatoiminta, mikä luodaan harjoitusympäristöön ns. keino-omaaleina. Näin menetellen pystytään luomaan erittäin monipuolisia harjoitusskenaarioita ja tehostamaan koulutusta. Samalla saavutetaan merkittäviä kustannus- ja polttoainesäästöjä, koska todellisilla lentokoneilla tuotettavaa maalitoimintaa voidaan vähentää.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 418/2019 vp

Energia- ja ilmastonäkökohdat on sisällytetty myös HX-hankkeen vaatimustenhallintaan ja elinjakson auditointeihin. Lentokoulutuksen tehokkuusvaatimukset ja simulaatiomahdollisuuksien täysimääräinen hyödyntäminen on otettu ja otetaan huomioon myös HX-hankkeen tarjouspyynnöissä ja HX-lentokoulutusta suunniteltaessa.

Biopolttoaineiden käyttömahdollisuus on myös huomioitu HX-hankkeessa. Keväällä 2018 lähetetyssä tarjouspyynnössä pyydettiin lentokonevalmistajia kuvaamaan mahdollisuuksia biopolttoaineiden tai kokonaan synteettisten polttoaineiden käyttämiseen monitoimihävittäjäkalustossa. Valmistajilta pyydettiin myös arviota uudentyyppisten polttoaineiden sertifiointiprosessista ja mahdollisista käyttöönottoaikatauluista.

Puolustusministeriö on asettanut strategisten hankkeiden toimitila- ja ympäristötyöryhmän, jonka tehtäviin kuuluvat mm. toimitilojen kehittämistarpeiden ja ympäristövaikutusten selvittäminen strategisissa hankkeissa. Työryhmän edustajat ovat osallistuneet HX-tarjouspyynnön valmisteluun.

Hallitus seuraa HX-hankkeen etenemistä huolellisesti varmistaen, että hankkeessa noudatetaan hyvää hallintotapaa ja hankintatoimesta säädettyjä lakeja ja annettuja määräyksiä. Samalla hallitus valvoo, että hanketta viedään eteenpäin kestäväen kehityksen periaatteita mahdollisuuksien mukaan noudattaen.

Puolustusvoimien kokonaispäästöt ovat pienentyneet noin kolmanneksella vuodesta 2010 vuoteen 2018. Vähennystä voidaan pitää merkittävänä. Tarkastelujaksolla puolustusvoimien sähkönkulutus on laskenut 11 prosenttia ja lämmönkulutus 32 prosenttia. Puolustusvoimauudistuksen myötä kiinteistöistä on luovuttu ja tilankäyttöä tehostettu. Energiatehokkuus on parantunut ja uusiutuvien energialähteiden osuutta on lisätty. Rakennusten energiaterhokkuutta on parannettu ja uusiutuvien energialähteiden osuutta lämmöntuotannossa on lisätty. Puolustusvoimat jatkaa pitkäjänteisesti työtä päästöjensä vähentämiseksi energia- ja ilmasto-ohjelmansa mukaisesti.

Helsingissä 14.1.2020

Puolustusministeri Antti Kaikkonen